

«جلد اول»

فهرست قرآن های کامل و

چندپاره و کتابهای خطی

کتابخانه شخصی شیخ الاسلام حاج الله سکر پاشا زاده

تحقیق و پژوهش: ابراهیم مولای

جلد اول
فهرست قرآن‌های کامل و چندپاره و
کتاب‌های خطی
کتابخانه شخصی شیخ الاسلام
حاج الله شکر پاشا زاده
تحقیق و پژوهش: ابراهیم مولایی
ویراستار: کاظم نظری بقا
صفحه آرای: یاسر امامی
طراح جلد: محمد حسین جعفری
ناشر: موسسه چاپ و نشر دارالحديث
شمارگان: ۲۰۰ نسخه
نوبت و سال چاپ: اول، ۱۴۰۰
شابک: ۹۷۸-۶۲۲-۲۰۷-۱۴۷-۹

www.ketab.ir

عنوان و نام پدیدآور	فهرست قرآن‌های کامل و چندپاره و کتاب‌های خطی / تحقیق و پژوهش ابراهیم مولایی؛ ویراستار کاظم نظری بقا.
مشخصات نشر	قم : موسسه علمی فرهنگی دارالحديث، سازمان چاپ و نشر، ۱۴۰۰.
مشخصات ظاهری	ج. ۱ : ۹-۱۴۷-۱۴۷-۲۰۷-۶۲۲-۹۷۸
شابک	
وضعیت فهرست نویسی	فهرست
یادداشت	کتابخانه
یادداشت	نمونه
مندرجات	ج. ۱. کتابخانه شخصی شیخ الاسلام حاج الله شکر پاشا زاده
موضوع	پاشا زاده، الله شکر
موضوع	Pashazade, Allahshukur
موضوع	کتابخانه شخصی شیخ الاسلام حاج الله شکر پاشا زاده -- فهرست‌ها
موضوع	قرآن -- نسخه‌های خطی -- فهرست‌ها
موضوع	Qur'an -- Manuscripts - Catalogs
موضوع	نسخه‌های خطی عربی -- آذربایجان (جمهوری) -- فهرست‌ها
موضوع	Manuscripts, Arabic -- Azerbaijan (Republic) - Catalogs
موضوع	مختصان و علما -- آذربایجان (جمهوری)
موضوع	Ulama -- Azerbaijan (Republic)
شماره افزوده	مولایی، ابراهیم، ۱۳۵۹-
شماره افزوده	نظری بقا، کاظم، ۱۳۴۸- -- ویراستار
شماره افزوده	موسسه علمی فرهنگی دارالحديث، سازمان چاپ و نشر
رده بندی کنگره	۶۶۲۱۲
رده بندی دیویی	۳۱۱-۱۱
شماره کتابشناسی ملی	۷۶۶۹۵۷۶
اطلاعات رگره کتابشناسی	۳۷۰۱۰۰۲۰۰۱۰۱۵۱

❖	❖	مقدمه حجت الاسلام والمسلمین سید علی اکبر اجاق نژاد	۶
❖	❖	مقدمه فهرست نگار	۱۰
❖	❖	فهرست قرآن های خطی	۱۵
❖	❖	آلبوم تصاویر قرآن های خطی	۶۵
❖	❖	فهرست قرآن های چندپاره	۷۹
❖	❖	آلبوم تصاویر قرآن های چندپاره	۲۲۱
❖	❖	فهرست کتاب های خطی	۲۴۹
❖	❖	آلبوم تصاویر کتاب های خطی	۴۷۳
❖	❖	نمایه ها	۴۹۳
❖		کتاب ها	۴۹۴
❖		پدید آورندگان	۴۹۹
❖		کاتبین	۵۰۶
❖		مالکین	۵۱۳
❖		واقفین	۵۱۴
❖		اشخاص	۵۱۹
❖		جای ها	۵۳۴
❖		مهرها	۵۳۹
❖	❖	منابع	۵۵۵

مقدمه حجت الاسلام و المسلمین سید علی اکبر اجاق نژاد (زید عزه) نماینده ولی فقیه در جمهوری آذربایجان

بسم الله الرحمن الرحيم

علم و یقین و رسیدن به معرفت، برترین هدف آفرینش و بالاترین مقصد ربّ جلیل در خلقت انسان است؛^۱ و قدرت نمایی خداوند قادر متعال در آفرینش آسمانها و زمین و گذاشتن آنها در اختیار بشر با تمامی امکاناتش، نشان از ظرفیت بالای انسان در رسیدن بر فراز قله‌ی معرفت و استیلای بشر بر آفریده‌های خداوند متعال دارد و نمودی فراتر از مقام برتر آدمی بر مقام دیگر مخلوقات است تا انسان، شکوه عظمت روحی خود را بنمایاند. مشاهده‌ی آسمان و نورافشانی ستارگان و درخشش اخگران و صف ناپذیر در میان تاریکی مطلق و یا تماشای زمین گرد با رودهای جاری و باغ‌های سبزرنگ خوش منظر و یا نظاره بر سکوت کویر عریان با تمام تنهایی‌اش و صلابت کوه‌های سر به فلک کشیده‌ی استوار و دریا‌های عظیم اعجاب انگیز و یا زایش روزهای صاف و روشن از شب‌های تنگ و تاریک و یا تحوّل زمستان سرد و سفید از بهار سبز و لطیف و ترسیم پاییز هزاررنگ به دنبال تابستان گرم و خشک، همه و همه تجلی هنر خداوند قادر متعال است تا انسان خاکی، آفریده‌های او را با دیده‌ی عقل و دل بنگرد و مغلوب عظمت او شده و ناخودآگاه، زانوی تعظیم بر زمین زند و در برابر قدرت نامتناهی او، روی بر خاک نهد و ندای توحید سر دهد. آری جهان هستی و آفرینش انسان، هنرنمایی خداوند متعال و عبادت و بندگی، هنرنمایی آدمی برای رسیدن به مقصود نهائی انشاء و تکوین کائنات و عالم هستی است. در حقیقت زیبایی، اقتضای آفرینش و اساس خلقت جهان هستی می‌باشد و درنگ و ژرف اندیشی در برابر زیبایی‌های خلقت،

۱. «ما خَلَقْتُ الْجِنَّ وَالْإِنْسَ إِلَّا لِيَعْبُدُونِ»؛ ذاریات، ۵۶؛ «جن و انس را نیافریدم جز برای آنکه مرا عبادت کنند»

شناخت خداوند متعال را در پی دارد و ساعتی گریستن در برابر خوشه‌ی زرین انگوری نه در برابر دانه‌ی رز، بلکه بر چینش زیبای حبه-حبه‌ی آن و نظم و ترتیب منحصر به فرد و شیرینی گوارای آن، نشان از عظمت رب جلیل و پروردگار قادر متعال است که از دل خاک سرد و سیاه میوه‌های گوناگون چند رنگ چند طعم را بیرون می‌آورد؛ و اینگونه صنعت، ظرافت، لطافت و هنر را در هر مقام و هر لحظه‌ی این جهان به کار می‌گیرد تا حجت را بر بندگان تمام کند؛ و چه خوش گفت علامه محمد تقی جعفری (رحمه الله علیه) که «زیبایی نمود یا پرده‌ای نگارین و شفاف است که روی کمال کشیده شده»، یعنی انسان با دقت در یک اثر زیبای خلقت، علاوه بر اشباع حس زیباجویی اش به دریافت کمال نیز نائل می‌گردد و هرچه در هنرنمایی و زیبایی‌های این جهان تأمل کند به همان مقدار در شناخت خداوند متعال پیش می‌رود و این تأثیر و تأثر، گاهی محسوس و به واسطه‌ی حواس پنجگانه و گاهی نامحسوس و از طریق روح و جان آدمی خواهد بود و میان جسم و روان در دریافت پیام‌های یک صحنه‌ی زیبا از آفرینش، تأثیر مستقیمی وجود دارد و نفوذ و رسوخ دیدن، شنیدن، چشیدن زیبایی‌ها، واکنش مثبت جان و روان آدمی و لطافت الهی روح، بازتاب صحیح و ظریف رفتار و گفتار را به دنبال خواهد داشت.

در حقیقت، آفرینش جهان همگی با تمامی زیبایی‌های خیره کننده از شاهکارهای هنری خداوند متعال است که هر بیننده‌ی بصیر را مات و متحیر می‌کند و هر روح لطیف، حیران و سرگشته، مسحور زیبایی‌های اطرافش می‌شود و تصمیم می‌گیرد تا با ایجاد و انتشار زیبایی‌ها سهمی داشته باشد؛ در واقع تماشای محیط اطراف هر انسان هنرمند، تصویری از خلقت و آثار زیبای خداوند متعال است که انسان را به خلق زیبایی ترغیب می‌کند و این هنرمند است که تحت تأثیر طبع صنعتگر حقیقی به صنعتگری و ابداع و انشاد آثار هنری می‌پردازد؛ در حقیقت اثر هنری، پژواک ذهن هنرمند و تابلویی از دریافت او از خلقت جهان هستی است و هزاران واکنشی که حاصل ذوق و خلاقیت الهی انسان به نام آثار هنری شناخته می‌شود، همگی الهام گرفته از عالم خلقت و هنرنمایی هنرمند واقعی یعنی همان پروردگار صانع یکتا است.

خوشنویسی و کتابت، تجلی روح صفا و نُزْهت در خلق اثر هنری نوشتاری است و خطاط هنرمند با تنیدن حروف و کلمات به مانند گل‌های زیبای رُز، محمدی، داوودی، نرگس و مریم، گلستان زیبای جملات را تشکیل می‌دهد و صفای جان و روان را به نمایش می‌گذارد؛ هر چند در مقطعی از زمان، ترسیم و ترتیب چنین گلشنی با هدف تولید و تکثیر کتاب‌های مورد نیاز بشر، خالی از رنج و مشقت نبوده، اما در میان باغستان کتاب‌های خطی و هنرنمایی پیشینیان، جز صفا، صمیمیت و روح الهی و عرفانی چیز دیگری نمی‌توان یافت و خلق آثار خطی پیشینیان و ایجاد گلزاری از هنر و خلاقیت به حکومت روح ایمان و طراوت و لطافت ربّانی و یزدانی نیازمند است و بدون شک بازشناسی کتاب‌های خطی، احیاء روح صفوت و خلوص گذشتگان و پیش‌آوری روح دیانت و دین‌مداری خواهد بود؛ و ارائه فهرست‌های پژوهش شده، انعکاس پاکی و بی‌آلایشی مردان در گذشته و طنین سادگی و یکدلی آدمیانی است که با

صفای قلم های خوش تراش برجای مانده است.

صدق و صفا و سادگی و ناب بودن از ویژگی های ارزشمند هنرمندان منطقه ی آذربایجان است و در بررسی آثار مادی و معنوی و اسناد هویتی مردمان شریف این منطقه، روح نُرّهت و پاکی را می توان دریافت؛ و لطافت و طراوت قلم های صادق، بر هر خواننده ی نکته سنجی محسوس است؛ ملاحظت و تازگی، جز با حاکمیت روح الهی و یزدانی ایجاد نمی شود و خلق آثار هنری فاخر و نفیس با چنین صمیمیت و قداستی، علاوه بر استعداد، به عنایت و رحمت متعالی نیز محتاج است. در حقیقت آثار گذشتگان دیار آذربایجان، نمایشی از توانمندی و شایستگی فرهنگی و هنری و تراوشی از روح برتر آنان می باشد؛ و از طرفی آمیختگی هنر و هنرمندی مردمان این دیار با دیانت و دین مداری و ارائه ارزش های مذهبی در قالب آثار هنری فاخر اهمیت آن را دو چندان کرده و میراث ماندگار مهم و ارزشمندی را به وجود آورده است؛ و نگاره های قلم هنرمند آذربایجانی در کتابت مصحف رحمانی، نمایش استعداد برتر و لطافت روح کاتب که در صفحات کاغذ نقش بسته و جذایب مشاهده ی آیات وحی را مضاعف نموده است؛ و همین استطاعت و نبوغ مانع از بلعیده شدن فرهنگ و تدین مردم آذربایجان در بی هویتی طواغیت وقت بوده که چنین توانایی و هوشمندی را بر نمی تافتند و برای افیون آنان به فکر چپاول و تاراج فرهنگ و مذهب ریشه دار آذربایجان افتادند تا بین پیشینه و ریشه و نسل نو فاصله بیندازند و آن ها را بی هویت بنمایانند و از این طریق به تسخیر و بهره گیری از مردم شریف منطقه ی آذربایجان پردازند؛ و همین موجب گردیده تا فرهنگ و دیانت این مرز و بوم دائما مورد هجوم و تاخت و تاز دشمنان دین و تمدن قرار بگیرد و از هر فرصتی برای از میان برداشتن فرهیختگان مذهبی و فکری و از بین بردن آثار اسلامی و هنری و بی ارزش جلوه دادن آن ها استفاده شود. اما اهالی غیور آذربایجان در جهت حفظ هویت مذهبی و فرهنگی خود با شجاعت و دلیری مثال زدنی و نراحت و پاکی زبانزد و با شیوه های گوناگون به مبارزه با معاندین فرهنگ و دیانت برخاسته و از هیچ کوششی دریغ ننمودند و در برگ - برگ تاریخ نام و نشانی درخشان از خود برجای گذاشتند؛ مردان نیک اندیشی که حصار تنگ و تاریک معاندین را همیشگی نمی دانستند و در فریب دشمنان فرهنگ و فضیلت گرفتار نشدند و با دوراندیشی و امید به فردای روشن و فرارسیدن رهایی از بند ظلم و خفقان به حفظ و حراست از میراث گذشتگان پرداختند.

برادر مکرم جناب شیخ الاسلام حاج الله شکرپاشا زاده (زید عزه) از مردان ریزبین و مآل اندیش آذربایجان به خوبی دشمنی دژخیمان رژیم کمونیستی شوروی سابق را علیه دین و مذهب ملت ها تشخیص داده و از توطئه ی آنان برای غارت فرهنگ و تمدن مردم آگاهی کامل داشته و می دانست که عداوت و خصومت با دیانت و دین مداری، میراث مهم و ارزشمند پیشینیان را خواهد سوزاند؛ به همین منظور به جهت حفظ و صیانت از ثرات مکتوب گذشتگان و پیشینه ی مذهبی و فرهنگی منطقه ی آذربایجان به پا خاسته و در شرایطی که از تمکن مالی مناسبی برخوردار نبوده، به جمع آوری مصاحف و کتاب های خطی می پردازند و با تمام توان از کیان دینی و فرهنگی آذربایجان دفاع می کنند و با تحمل رنج سفر و یا تعویض مصحفی

در مقابل ااث و متاع منزل به جمع آوری کتب خطی مبادرت می ورزند. حتی ایشان در سرگذشت کتابی که متعلق به عالمی بوده، گفته اند که سربازان روس در حال تخریب و آتش زدن منزل او به جرم دین داری بوده اند و ایشان از وجود آن کتاب در منزل وی اطلاع داشته و با اضطراب فراوان توانسته اند از سوختن و دفن آن جلوگیری نمایند و حقا با چنین اوصافی جمع آوری گنجینه ای فاخر از آثار پیشینیان با دشواری بسیاری رویرو بوده و در جای خود خدمت بزرگی به فرهنگ و دیانت منطقه ای قفقاز خصوصا خطه ای آذربایجان محسوب می شود. بحمدالله در سال های اخیر با توجه به علاقه ای وافر ایشان فرصتی پدید آمد و با همکاری این دفتر فهرستی مستند از کتاب های مذکور تهیه شد که به جهت استفاده ی پژوهشگران و علاقه مندان فرهنگ دوست ارائه می گردد؛ امید است مایه ی خیر و برکت بوده باشد.

از درگاه خداوند متعال مجد و عظمت روزافزون دین مبین اسلام و هدایت و حمایت پیروان راستین و طول عمر با عزت و برکت خادمین آن را در سرتاسر جهان خواستارم.

والسلام

سید علی اکبر اجاق نژاد

نماینده ولی فقیه در جمهوری آذربایجان

www.ketab.ir